

Sveriges Kärntekniska Sällskap
Box 6242
102 34 Stockholm

REMISSYTTRANDE
2018-01-03

Till
Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet,
Diarienummer: M2017/02252/Ke

Yttrande över remiss av Naturvårdsverkets förslag till förbud mot utvinning av uran (id M2017/02252/Ke)

Naturvårdsverket har på uppdrag av regeringen (Miljö- och energidepartementet) utrett hur ett förbud mot utvinning av uran i Sverige bör utformas. Bakgrunden till uppdraget är, enligt regeringen, Energiöverenskommelsens mål om att all svensk elproduktion ska baseras på förnybara källor senast år 2040. Naturvårdsverket har överlämnat en redovisning av uppdraget och regeringen har skickat ut utredningen på allmän remiss.

Sveriges Kärntekniska Sällskap (SKS) har granskat ärendet. I detta yttrande lämnar SKS sina synpunkter på förslaget. Mot bakgrund av presenterade skäl avråder SKS från införande av ett förbud.

Saknas miljöskäl till införande av ett förbud mot uranutvinning

Utredningen framför inte några egentliga miljöskäl som motiv till att förbjuda uranutvinning. Tvärtom pekar både Naturvårdsverkets utredning samt annan utredning (Höglund, 2010) på att de miljörisker som förknippas med utvinning av uran inte är annorlunda än motsvarande miljöaspekter som förekommer vid utvinning av vanliga basmetaller, ädelmetaller och järn. Förslaget saknar därmed ett bärkraftigt argument till varför uranutvinning bör hanteras selektivt annorlunda än konventionell gruvnäring.

SKS är medveten om att uranutvinning - i likhet med utvinning av andra värdefulla mineraler - är förenat med vissa miljörisker och behöver således regleras av miljökrav. I likhet med konventionell gruvnäring så hanteras miljörisker lämpligen genom tillämpning av relevanta miljökrav på verksamheten. Internationella erfarenheter visar att uranutvinning kan drivas på ett säkert sätt och med acceptabel miljöbelastning då verksamheten drivs i enlighet med myndighetskrav. Slutsatsen är miljörisker angrips lämpligen genom att ställa miljökrav; inte genom införande av verksamhetsförbud.

SKS anser utredningen inte påvisar några fördelar med införande av ett förbud; varken miljömässiga eller samhällsekonomiska. Tvärtom kan det vara så att ett förbud medför negativa miljöeffekter, tex genom att uran urlakas ur gruvavfall framför utvinning, något Naturvårdsverket nämner i sin utredning (s 22). Genom ett förbud så är det inte möjligt att tillgodogöra sig uran ur gruvavfall varför det istället kan bli nödvändigt att tillgripa kostsamma skydds- och saneringsåtgärder för att förhindra urlakning. I det avseendet skulle utvinning vara att föredra både miljömässigt och samhällsekonomiskt och leda till bättre resursutnyttjande. Ett förbud skulle sannolikt även innebära problem vid utvinning av andra mineraler än uran genom att komplicera krav- och tillståndsprocesser.

Det framgår att det enda uppenbara motivet till att förbjuda uranutvinning, vilket också är den grundläggande drivkraften till förslaget från första början, grundas i en uppfattning om att ett förbud skulle gynna omställningen till ett förnybart energisystem och att detta är en följd av energiöverenskommelsen. SKS anser att detta är ett långsökt argument och även en felaktig slutsats av energiöverenskommelsen (se nedan). SKS uppfattning är att det saknas tungt vägande skäl, grundat i verkliga problem med uranutvinning, för att motivera något så radikalt som införande av ett förbud. Ett förbud på dylika grundvalar tolkas som en ytterst politisk yttring och tveksamt ur ett demokratiskt perspektiv.

I strid mot energiöverenskommelsen

SKS konstaterar att bakgrunden till att Naturvårdsverket i maj 2017 fick i uppdrag av regeringen att utreda hur ett förbud mot uranutvinning i Sverige kan utformas är Energiöverenskommelsens mål om att 100 procent av elproduktionen ska vara förnybar år 2040. Med hänsyn till denna målsättning och att uran inte definieras som en förnybar energikälla, anser regeringen att det är "rimligt" att svenska uranfyndigheter inte utvinns och att kärnkraft som energikälla fasas ut (s 2 i regeringsbeslut).

SKS delar inte regeringens bedömning att ett förbud mot uranutvinning är i linje med Energiöverenskommelsen. SKS vill poängtera att Energiöverenskommelsen i detta sammanhang är mycket tydlig med att ange att överenskommelsen inte innehåller ett stoppdatum som förbjuder kärnkraft och innebär inte heller en stängning av kärnkraft med politiska beslut. I Energiöverenskommelsen ingår även principerna från regeringens proposition 2008/09:163 "En sammanhållen klimat- och energipolitik". Detta innebär bland annat att avvecklingslagen har avskaffats, att nybyggnation tillåts på befintliga platser och inom ramen för maximalt tio reaktorer och att tillstånd kan ges för att successivt ersätta nuvarande reaktorer i takt med att de når sin ekonomiska livslängd. Att förbjuda uranutvinning innebär i praktiken ett försök att stänga ned kärnkraften genom politiska beslut och försvåra möjligheterna att upprätthålla principerna i propositionen och följaktligen i strid med överenskommelsen.

Energiöverenskommelsen har som målsättning att Sverige ska uppnå ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en god överföringskapacitet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser. Att förbjuda uranutvinning och därmed försvåra möjligheterna att driva kärnkraftverken bidrar inte till det målet.

Ett förbud mot uranutvinning gagnar ej Sverige

SKS anser att ett förbud mot uranutvinning inte är till gagn för Sverige. Det är inte samhällsekonomiskt fördelaktigt att förbjuda uranutvinning och det är inte till gagn för Sverige ur ett försörjningstrygghetsperspektiv eller globalt utvecklingsperspektiv.

Ett förbud mot uranutvinning innebär i praktiken att vi nekar oss själva möjligheten att ta tillvara de naturtillgångar som erbjuds och tillåter oss själva inte möjligheten att utnyttja den fulla potentialen av vårt lands naturresurser. Möjligheten att utvinna uran innebär att Sverige skulle kunna dra nytta av en vinstgivande uranmarknad som kan komma att expanderar igen efter svackan som skapades av olyckan i Fukushima, samtidigt som behovet av klimatvänlig el i världen ökar dramatiskt och därigenom en ökad efterfrågan på uranbränsle på världsmarknaden. Möjligheten att utvinna uran kan även gynna övrig gruvindustri då det innebär att fler mineraler kan tas tillvara vilket gör verksamheten i stort mer ekonomiskt fördelaktig.

Det kan inte heller sägas vara förenligt med god hushållning av resurser enligt miljöbalken att inte ta tillvara alla de ämnen som utvinns vid gruvbrytning som annars med största sannolikhet riskerar att omvandlas till avfall.

Det bör även poängteras att uran har andra användningsområden än elproduktion. Kärnbränsle nyttjas inom industri och sjukvård t.ex. för att tillverka radioaktiva isotoper för medicinsk diagnostik och behandling. Förslaget, i dess nuvarande utformning, tillåter inte att svenskt uran utvinns för sådana tillämpningar.

Slutligen bör nämnas att uran är en strategisk naturråvara ur ett försörjningstrygghetsperspektiv och ur ett geopolitiskt perspektiv. Sverige är det land i Europa som har de största säkra och antagna urantillgångarna. SKS anser därför att det bör vara möjligt att utvinna uran i Sverige för att säkra tillgångar av uranbränsle till de svenska kärnkraftverken samt även för att gynna Sverige ur ett globalt utvecklingsperspektiv.

Beslut om detta yttrande har fattats av ordförande i Sveriges Kärntekniska Sällskap, Cheuk Lau, efter föredragning av Marcus Eriksson från föreningens remissutskott.

Sveriges Kärntekniska Sällskap

Stockholm 2018-01-03